

U 40/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (*valtuutus kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen ratifiointiin*)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 27 päivänä toukokuuta 2008 tekemä ehdotus neuvoston päätökseksi jäsen-

valtioiden valtuuttamiseksi ratifioimaan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kalastusalan työtä koskeva yleissopimus, 2007 sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 4 päivänä syyskuuta 2008

Työministeri *Tarja Cronberg*

Vanhempi hallitussihteeri Liisa Saastamoinen

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

MUISTIO EU/ 2008/1032
4.9.2008**EHDOTUS NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI, JOLLA JÄSENVALTIOT VALTUUTETAAN, EUROOPAN YHTEISÖN EDUN VUOKSI, RATIFIOIMAAN KALASTUSALAN TYÖTÄ KOSKEVA KANSAINVÄLISEN TYÖJÄRJESTÖN (ILO) YLEISSOPIMUS, 2007****1 Johdanto**

Komissio on laatinut ehdotuksen neuvoston päätökseksi (KOM (2008) 320 lopullinen), jolla Euroopan unionin jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioimaan ILO:n vuoden 2007 kansainvälisessä työkonferenssissa hyväksytty kalastusalan työtä koskeva yleissopimus nro 188. Kyseisellä yleissopimuksella uudistetaan vuodelta 1959 olevat yleissopimukset, jotka koskevat kalastajien vähimmäisikää (nro 112), kalastajien lääkärintarkastusta (nro 113), kalastajien työsuojelua (nro 114) sekä vuodelta 1966 oleva laivaväen asuntoja kalastusaluksessa koskeva yleissopimus (nro 126).

Yleissopimuksen tarkoituksena on kalastusalan tasapuolisten toimintaedellytyksien turvaaminen edistämällä kalastajien asianmukaisia työ- ja elinoloja ja lisäämällä kilpailuedellytysten oikeudenmukaisuutta. Yleissopimuksen taustalla on ILO:n helmikuussa 2006 hyväksytty merityötä koskeva konsolidoitu yleissopimus, jonka ulkopuolelle rajattiin kalastusalan työ. Koska kalastus kuitenkin on rakennus- ja kaivostyön ohella yksi maailman vaarallisimpia ammatteja, ILO piti tarpeellisena, että saadaan aikaan myös sitä koskeva ajanmukainen kansainvälinen yleissopimus. Asia oli esillä ensimmäisen kerran jo vuoden 2005 työkonferenssissa, jossa sitä ei kuitenkaan hyväksytty.

2 Yleissopimuksen sisältö

Yleissopimuksen määräykset koskevat määritelmien ja soveltamisalan ohella yleisiä periaatteita, kalastusaluksella tehtävään työhön sovellettavia vähimmäisvaatimuksia, palvelussuhteen ehtoja, asuintiloja ja ruokaa,

sairaanhoitoa, terveyden suojelua ja sosiaaliturvaa, määräysten täytäntöönpanoa ja soveltamista, yleissopimuksen liitteiden muuttamista ja tavanomaisia loppumääräyksiä. Sitä sovelletaan ensisijaisesti kaikkiin kalastajiin ja vähintään 24 metriä pitkiin aluksiin, joita käytetään kaupalliseen kalastukseen. Sen tarjoama suoja voidaan ulottaa koskemaan myös pienemmillä kalastusaluksilla työskenteleviä kalastajia edellyttäen, että asiaan kuuluvia työnantajia ja työntekijöitä edustavia järjestöjä kuullaan. Yleissopimuksen sääntelyn ulkopuolelle voidaan kansallisesti sulkea tiettyjä kalastusaluksia tai kalastajaryhmiä, jotka ovat soveltamisen kannalta ongelmallisia. Tiettyt määräykset voidaan panna täytäntöön vaiheittain maan kehitystason mukaisesti. Sopimusta on kuitenkin sovellettava kokonaisuudessaan alusta alkaen yli 24 metriä pitkiin aluksiin, jotka viipyvät merellä kauemmin kuin seitsemän päivää. Yleissopimuksen täytäntöönpano edellyttää, että lippuvaltiot ja satamavaltiot panevat täytäntöön sen määräykset erityisen tarkastusjärjestelmän avulla.

3 Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön

Yleissopimusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin kalastajiin ja kalastusaluksiin, jotka harjoittavat kaupallista kalastusta, myös itseensä yrittäjiin. Suomessa merityölainsäädäntöä ja sen perusteella annettuja alemmanasteisia säädöksiä sovelletaan työsuhteen tai virkasuhteen tai siihen verrattavan julkisoikeudellisen palvelussuhteen perusteella tehtävään työhön. Sitä ei sovelleta yksityisiin ammatinharjoittajiin, jollaisia valtaosa Suomen ammattikalastajista on. Sopimuksen ra-

tifiointi edellyttäisi lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka ovat osaltaan samoja, joita ILO:n vuodelta 2006 olevan merityötä koskevan yleissopimuksen ratifioiminen edellyttää.

4 Yleissopimuksen suhde yhteisö-oikeuteen

Osa ILO:n kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen määräyksistä liittyy asioihin, joista on olemassa EY:n perustamissopimuksen 42, 71, 137 ja 138 artiklan nojalla annettua yhteisön lainsäädäntöä. Yleissopimuksen määräykset, jotka koskevat työaikaa, työoloja, yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä, terveyden ja sairaanhoitoa, tapaturmien ehkäisemistä ja satamavalvontaa kuuluvat jaetun toimivallan piiriin. Määräykset, jotka koskevat asuintiloja, työhönottoa ja työnvälitystä, kuuluvat jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan. Yleissopimuksen sosiaaliturvaan liittyvät määräykset kuuluvat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, koska yhteisö on perustamissopimuksen 42 artiklan perusteella antanut yhteisön alueella liikkuviin työntekijöihin ja ammatinharjoittajiin sovellettavan sosiaaliturvan koordinaatiota koskevan neuvoston asetuksen 1408/71, jossa on erityisiä säännöksiä merenkulkijoista ja kalastajista. Asetus on sittemmin ulotettu koskemaan myös kolmansien maiden kansalaisia, joille on turvattu samat sosiaaliturva-oikeudet kuin unionin kansalaisille näiden liikkeessa EU:ssa.

Yleissopimuksen mukaan lippuvaltio ja kalastajan asuinvaltio vastaavat eri sosiaaliturva-alueista. EY:n lainsäädäntö edellyttää kuitenkin pääsääntöisesti, että sovelletaan lippuvaltion sosiaaliturvalainsäädäntöä. Tästä johtuen yleissopimukseen lisättiin määräys, jonka tarkoituksena on turvata ja varmistaa

EY:n sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan lainsäädännön ensisijaisuus siinä tapauksessa, että EY:n ja yleissopimuksen säännöt ovat ristiriidassa keskenään.

5 Ehdotuksen oikeusperuste ja sisältö

ILO:n yleissopimuksen osapuolina voivat olla vain valtiot. Euroopan yhteisö ei voi tulla sen osapuoleksi. Koska osa yleissopimuksen määräyksistä kuuluu edellä selostetulla tavalla yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, jäsenvaltiot eivät voi ilman valtuutusta ratifioida sitä kokonaisuudessaan. Tästä johtuen komissio on antanut ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioimaan yleissopimus yhteisön toimivaltaan kuulualta osalta. Ehdotuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulisi toteuttaa tarvittavat toimenpiteisiin yleissopimuksen ratifioimisasiakirjojen tallentamiseksi Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan huostaan mahdollisimman pian ja mielellään ennen 31 päivää joulukuuta 2012. Neuvosto tulee tarkastelemaan ratifioinnin edistymistä uudelleen ennen tammikuuta 2012.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tulee syksyn 2008 aikana antamaan eduskunnalle hallituksen esityksen ILO:n kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen johdosta. Esityksessä esitetään, ettei yleissopimusta tässä vaiheessa ratifioitaisi.

Suomi tukee komission ehdotusta ja toteaa, että siinä annetaan jäsenvaltioille riittävästi aikaa valmistella kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen ratifioinnin mahdollisesti edellyttämiä lainsäädännöllisiä ja muita muutoksia.